

НОВА ЗОРЯ

4 WARSZAWA
Biblioteka Narodowa
Minist. Oświaty

ЧАСОПИС ДЛЯ ПОШИРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ХРИСТІАНСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Виходить два рази тижнево: в четвер на 4 ст., під неділю на 8 ст. **А ДРЕСА:** Нова Зоря Львів, ул. Кльоновича ч. 8. П. пов. — Телефон 4—48. **Передплата в краю:** 1/4-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном 1/4-річно 1 амер. доляр. — **Ціна числа 25 сот.** — Конт. П. Щ.: Краків 405.867.

Замах на католицького кандидата

З Нью-Йорку депешують: До спеціального поїзду губернатора ню-йорського стейту Альфреда Смита, на шляху з міста Альбани до Шікага, в часі коли поїзд переїздив границю між стейтами Огайо й Індіана, невідомі справці вистрілили кілька разів. Смит не зранено.

Губернатор Смит се католик і канди-

дат демократів на президента Злучених Держав Півн. Америки. Його контркандидат Гувер, від республіканців. Загально припускають, що замах на Смита виконала шовіністична таємна організація Ку-Клюкс-Клен, котра остро виступає проти католиків і взагалі всіх непротестантів, жидів і людей не уроджених в Америці.

Поцілуї на команду

В цілі знищення українського сепаратизму.

Преса доносить: Совєтський уряд за непокоєний ростом українського сепаратизму, урядить в найбільших містах України: Харкові, Києві, Одесі й Дніпропетровську „торжество братання“ робітників українських з російськими. В тій цілі приїде на Україну з Москви 500 московських робітників. Після програми торжества буде складатися з промов, звернених проти українського сепаратизму, по ко-

трих московські робітники мають прилюдно цілуватися з українськими. Ті поцілуї мають бути „символом єдності“ України з ССРСР.

Річ ясна, що ті поцілуї на команду тільки ще більше спопуляризують „український сепаратизм“, бо своєю небувалою дивовижністю зацікавлюють тою справою навіть найширші маси, котрі щойно тоді довідаються в чім річ.

Грунтова політика у Львові

Комісія міських дѣл у Львові під проводом п. Паммера ухвалила винаймати фільварок на Замарстинівці п. Товарицькому, фільварок на Перезенківці інж. Пелловському, фільварок Освічу державному Наук. Інституту сільського господарства в Пулавах.

Дальше на внесок Д-ра Домашевича ухвалено відступити „Союзови Оборонців Львєва“ ґрунт при вул. Зелений на будову дому для того Союзу, Союзови польських

Учителів загальних шкіл ґрунт при вул. Стальмаха, Союзови Артистів Польських Сцен ґрунт при вул. Дверницького і св. Софії під будову дому для артистів, замешкалих у Львові.

Вкінці прийнято до відома ухвалу техн. комісії, щоб Магістрат здержався з дальшою продажею ґрунтів і відбудув засідання з техн. комісією в цілі устійнення напрямних ґрунтової політики.

Московські робітники проти валення церков

„Рабочая Москва“ доносить: Робітники московських фабрик зѣбрали тисячі підписів з протестами проти валення московської церкви св. Николая на

Ямах. Факт, що се сталося під страшним гнетом, свідчить дуже гарно про рос. робітництво.

В 2 1/2 днях через океан

На те треба 15 мільонів доларів.

Д-р Екенер, шеф залози „Графа Цепеліна“, котрий недавно перелетів Атлантійський Океан, вголосив промову на прийняттю в Клубі Америк. Преси. Він сказав, що його ціль урядити перевіз пошти

між Європою й Америкою в 2 і пів днях. На те, щоби що 4 дні відлітав оден літак, треба мати 4 літаки, з котрих кождий коштуватиме по 2 міль. дол. і дві пристані для літаків, кожда по 3 міль. дол. Разом треба на ту ціль округло 14 до 15 міль. доларів.

Прелімінар бюджету Польщі на р. 1929/30

Припускаємі доходи і розходи (доходи в клярах) в слідуєчій році виглядатимуть в золотих так:

Президент Р. П. (275.060) 3,802.690
Сойм і Сенат (286.821) 9,819.668.
Контроля (145.055) 7,072.200.
Премієр міністрів (33.940) 2,840.762.
Військо (3,500.000) 794.776.821.
Мін. внутрішних справ 16,720.583 (233.489.868).
Мін. заграничних справ (12,150.000) 55,148.561.
Міністерство скарбу (1,555,661.627) 128,163.480.
Мін. справедливости (43,010.975) 116,507.920.
Мін. промислу і торгу (12,344.500) 52,429.559.
Мін. лучби (комунік.) (523.130.000) 16,798.900.

Міністерство рільництва (11,336.478) 55,429.559.
Мін. освіти (13.826.030) 401,222.136.
Мін. публичних робіт (34,071.500) 146,045.200.
Мін. праці (934.125) 64,450.397.
Мін. рільних реформ (5,002.525) 54,217.369.
Мін. почт і тел. (5,349.000) 2,773.291.
Емеритури (27,670.000) 107,700.000.
Ренти інвалідам 134,070.000.
Державні довги 247,311.420.
Разом доходів 1,733,517.798.
„ розходів 2,633,669.982.
Державні підприємства мають виказати:
Доходів . . . 2,148,154.479.
Розходів . . . 1,991,688.087.
Сума всіх приходів має бути 5,453,464.507, зсіх розходів 5,301,176.251.

ДУМКИ НА ЧАСІ

Коротка аналіза того, що сталося і його наслідків та три дезидерати до українського громадянства.

За кілька днів почнуться десяти роковини... Роковини моменту, якому рівних дуже небогато в нашій минувшині... Рівних повагою, смутком і далекоюжними наслідками... По 270 літах розмірної пасивности все наше національне тіло здригнулося, щоб узяти свою долю у свої власні руки... Взяло й не удержало... Вийшов результат, до якого ніхто з нас не був підготований, якого ніхто з нас не уявляв собі і який, Господь знає, коли і чим скінчиться...

Як думаємо зустрічати сі великі й сумні роковини? Ми, що сидимо на риках Вавилонських й обливаємо слізьми руїни наших надій... Невже ми в ті близькі рокові дні не здобудемося на ніщо інше, як тільки щоб подвоїти і потроїти потоки наших сліз? Невже ми, поверх того, обмежимося до висловів пересердя або безсильних погроз у той бік, з якого буде нас доходити голосний гомін радощів і національної екзальтації — може й не без дошкульности та нахабности в душі *vae victis* — яких зрештою не бракує майже ніколи в таборі жадних побідників.

Недобре булоб, якби наші почування, наші думки і наші бажання в сій ювілейній осени виявлялися в сих двох крайностях; якби десять літ життєвої дійности не вивели нас із нетрів чутєвих рефлексів на чистий шлях опанованої волі-хотіння. Добре булоб натомість, якби наше громадянство виявило сим разом повне самоволодіння, рівновагу духа і ясну пляновість на дальше. Як найменше слів, більше думок, а найбільше діл!

Діла... Якби то було гарно, якби наше громадянство вміло і могло увіковічнити пам'ять своїх змагань перед десяти роками якоюсь величною всенародною памятною — такою, що з одного боку булаб незабутним свідоцтвом нашого пієтизму для великої ідеї і для заслужених, хоч нещасливих її виконавців, а з другого — що булаб безсумнівним і вимовним доказом нашого відродження по катастрофі. Та боїмося, що таке бажання мусить сим разом остати в обсязі мрій. У даний момент нас мабуть не стати на таку памятку, — не стати ні матеріально, ні морально.

Перша недостача ясна. Трудно говорити про якісь історичні фундації громадянству, що за пять літ не всіли зложити пять мільонів зол. в акціях одиногокого свого банку; що паде під тягаром десятка приватних шкіл, що не спромоглося ні на один орган преси європейського краю, і т. ин. Все знов, що лежить у межах спроможности нашого громадянства, не моглоб достойно відповідати повазі ідеї і хвилини.

А морально — чому не стати нас тепер на створення тривкого памятника? Бо... бо ми, правду сказати, не зна-

емо, що нам в даних обставинах чинити. Ми ще досі не вийшли зі збентеження, у яке попали по наших невдачах. Ми все ще подібні до розбитої армії; ми все ще не бачимо стягу, коло котрого нам збиратися, і все це не чужо авторитетного наказу до дальньої праці. Чому це так? Чому десять літ за маю нам, щоб ми вміли знайти себе в новій ситуації, щоб її опанувати і створити з неї оперативну підставу для нового походу вперед, до завідної цілі, при помочі достроєної до обставин тактики? Чому ми стоїмо на місці (якщо не уступаємо все ще назад), коли світ невтомно йде далі і розвивається? Чому місце твердої програми всебічної планової діяльності займає у нас мрійна бездіяльність, містична резигнація або надія на газардову гру?

Такі і їм подібні питання завдає собі не від сьогодні не один поважний громадянин; такі питання, сказати можна, зависли на устах усього національно свідомого громадянства, лише що відповіді на них воно досі не почуло. Боїмося, що воно й не почує відповіді так доволу, поки не станеться одна передумова. Яка? Поки ми не будемо знати, не засумуємо собі і глибоко не освідомимо собі тих причин, які довели нас до сьогоднішнього фатального становища, — причин нашої національної катастрофи 1918—1923. Без відкриття їх ніколи не зуміємо вийти з сучасного паралічу. Всі народи і держави, які в останніх часах потерпіли невдачі зараз найбільш його дня по своїх катастрофах уважали своїм першим національним обов'язком розслідувати причини своїх нещастя, тільки у нас досі про це не подумано.

Причину сеї неохоти до основного пізнання нашої найближчої минувшини можна пояснити, однак годі оправдати. Розслід причин наших невдач не має і не повинен бути жадним судом над більше або менше відповідальними учасниками наших національних зусиль; не присуди і карі мають слідувати з такого досліду, а тільки потреба навчитися з нього на будуче, що і як робити, а чого і як уникати. Не суд, а обрахунок совісті. Без нього поправа не можлива.

Думаємо, що десяти роковини великого національного здвигу більше ніж який інший момент надаються до такого обрахунку національного сумління; думаємо також, що прийшов вже останній час, щоб це сталося. Така ревізія на-

шого життя за останнє десятиліття може привести удороження нашого хворого національного організму, коли воно буде спрямована у трьох напрямках. Найперше мусимо позбутися вкоріненого у нас егоцентричного погляду на світ, — погляду по якому ми виймоково нещасливі; виймоково скривджені й одночасно виймоково цінні для світа. Наше покоління мусить натомість зясувати собі неспірний факт, що ми не одинокі, не перші й не останні перекожені в історичних змаганнях народів, що аж по низці невдач приходить побіда, одначе тільки під тою умовою, коли ті невдачі послужать як наука. Значить, щоб навчитися чогось, треба сі невдачі знати — не лише з їх остаточного вислідку, а й із їх початку та всього ходу.

Друга річ, яку мусимо вибити собі в голову, чи радше вибити собі з голови: не признаватися до поширеного у нас погляду, буцїмто нам як нації шось згори по праву „належиться“, без огляду на те, чи се світові подобається чи ні, чи ми робимо так як інші, чи масмо те що інші, бо — мовляв — ми так хочемо... Натомість мусимо завсїгда думати і питати себе: що робили, що мали, як поводитися, як їх починали сі, ті й тамті шасливі, що їх сьогодні бачимо між переможцями? Значить треба нам учитися не тільки на своїх невдачах, а й на чужих — успіхах і невдачах.

А вкінці, щоб отсі роковини виділили нас з одного страшного і смертельного пороку: необережного, пустого і безсильного мелення язиком або пером, замикання собі дороги до відвроту, видавання останнього політичного сотика з кишені й кидання глухих погроз, у виконання яких самі не віримо. Коли отсі основні думки западуть глибоко у нашу душу, тоді можемо бути певні, що нові десяти роковини обудитимемо в іншій настрою і в інших обставинах ніж сьогоднішні.

— 0 —

**ОКУЛЯРИ, ЦВІКЕРИ
І ЛЬОРНЕТКИ**
від найдешевших до найдорожчих
поруває фірма
ЛЕВ АППЕЛЬ І С-КА
ЛЬВІВ, ЛЕГІОНІВ 1. І 3.
Ремонт виконує скоро або відвортно
212 а поштою. 24—30

о. ВАСИЛЬ НАВРОЦЬКИЙ.

СВІТЛА І ТІНИ

з нашого церковно-народного життя

(Правда про Холмщину. — Розбіжність думок. — Причини до біографії Маркіяна Шаткевича. — Григорій Яцимович. — Іван Наумович. — Холмські священики в нас; наші на Холмщині).

(II). Іван Наумович, ідеолог єдинства руського народу (політичне кредо про „адін народ“ 1866. р.), пише про себе, що в р. 1846. ходив у польській конфедератці і належав до польської повстанчої організації. А се не були лиш відірвані факти. Тих, хто цікавиться тими часами і тим, як далеко тоді зайшло спольщення нашого духовенства, відсилаю до монографій і хронік проф. К. Студинського в виданнях Наук. Тов. ім. Шевченка.

З того бачимо, що відносини в Галічині були ті самі, що в Холмщині. І в нас так, як там, вся освічена гр.-кат. верства і духовенство були зденационалізовані, пересякли польською культурою. І в нас тоді та ще й добо опісля покутувало „вшисто едно“, на що наші сусіди ще й сьогодні покликуються і з насолодою споминаючи, ідеалізують ті часи... Тільки що в нас відраджування зачали скорше та шпїшїшим темпом розростало і розрослося, бо нас збудив з просоння гєній Маркіяна, — бо в нас кріпацтво борше скасовано, — бо до нас завитала „весна народів“, подув своєї 1848. р., який через кордон до царської тоді Холмщини не зміг передертися, — бо ми територіально були більш віддалені від безпосереднього впливу центрів польської культури, Варшави і Вільня, чим Холмщина, Підляше і Біла Русь, — бо ми користувалися, як слушно лише п. В. О., з деяких національних можливостей, що нам давала австрійська влада, — вкінці, і се **найважніше**: бо ми належимо до універсальної (сборної), наднаціональної Церкви Католицької, котра ніколи не винародовлювала і невінародовлює, не творить національних церков, ні національнї релігії (слова п. В. О.), а за те дає певний і повний захист усім народам і пособляє розвиткові кожної нації. Значить: нас крїпила морально, культурно й тим самим національно вратувала головню — унія (Д. б.)

ВІДОЗВА ДО ВСЕЧ. ДУХОВЕНСТВА

Станиславської Епархії.

З обов'язку мого як Єпископа спонуканий єсьм остережи Всечесне Духовенство перед небезпекю пропаганди православля. Нагоду до сего дає мені стаття одного світського інтелігента, адвоката — імені його не подаю, бо тут не ходить о особу, але о саму справу — поміщена в часописі „Діло“, в котрій автор старається пропагувати українське православ'є, себто українську православну автокефальну церкву під претекстом цілковитої українзації церковного Богослуження.

Статтю сю, повну ложних софізматів і видумок можнати злегковажити як видумки егзальтованого ума. Однак треба зважити, що сю статтю помістив часопис, який будь що будь є читаний загальною нашою суспільностю так, що вона стала власністю загаду а то з огляду на розпащену у нас безкритичність і безпринципність взагалі, а в справах віри і Церкви в особенности. Крім сего православ'є, яке в останніх часах зачало щораз більше закидувати сіти на незрячі, є кермане і пособляне силою „невидимої руки“, подібно як всі прочі агітації сектанські, зміряючи до повалення у нас авторитету катола. Церкви і тому статтю сего інтелігента не можна трактувати як появу ізольовану, але в звязку з обдуманим і пляновим наступом на нашу Церкву, без огляду, чи автор є сего свідомий чи несвідомий. Не можна поминути також сеї обставини, що повіша стаття пропагує православ'є під позисом національного добра українського народу, щоб тим певніше осягнути свою ціль, рахуючи на національне перечулення нашої суспільности, яка без розбору приймає все за добру монету, що тільки має хотійби позір національної справи. Вкінці треба ще й се взяти на увагу, що автор тої статті уходить за католика і то навіть практикуючого, який „ідентифікував себе з гр. кат. Церквою“. Тому виступ його є тим небезпечніший, а ще до того серед браку орієнтації й елементарного нераз знання релігійного у нашої здебільша світської інтелігенції. З тих отже причин думаю, що мій остерігаючий голос перед небезпекю є зовсім уснований і конечний.

Автор, сей „ідентифікований“ з гр. катола Церквою католик, в своїй статті твердить, що православ'є лишень остільки треба поборовати, оскільки воно пропагує русофільство: „не православля треба нам бороувати, а русофільство“. Отже оскільки не гронить русофільство, православ'є добре і пожадане, а вслід за тим „наша боротьба мусить обмежитись до параліжування москвофільства в православній церкві“.

До сего ложного, правдивий віри впрот ворожого заклочення, доходить автор статті тому, бо він поставив ще більше ложну і майже всяку надприродну віру негуючу тезу, а іменно: „на першому місці повинен стояти український націоналізм, а на другому віроісповідання“.

З сего твердження виходить, що правді віри, правді абсолютній, незмінній і вічні уступають перед засадами людськими, часовими, змінними і підпадаючими обманові. Або іншими словами, що Бог як абсолют правди, мудрости, всемогучости, життя і святости мусить уступати на друге місце перед авторитетом нації, що Бог Творець всього, абсолютний і необмежений Господь всіх створіннь, кожного поодинокого чоловіка, кожної нації і цілого людського роду, що Бог, від котрого зависить судьба кожного чоловіка зособна і всіх людей разом, отже і поодиноких націй, мусить уступити на друге місце з своїми правами і постулатами перед диктатами нації,

хотійби ті диктати були грїшні, неетичні, противні і ворожі правам Божим. Одним словом автор статті, український інтелігент-адвокат дегронізує Бога, а на його місце ставить український націоналізм. Автор сей на перекір непомилним словам Христа Спасителя: Шукайте перше царства Божого — легковажить, нехтує, чи радше валить Боже царство, щоби здобути царство України. Ні! В той спосіб не будеться України. Так писати може хїба лишень ігнорант обявленої релігії.

Хто станув на таким становищу віроісповідання, як сей інтелігент, тому всяка віра однакова, не тільки православна, але й магометанська а навіть поганська.

Послідовно виходячи з сего становища віри і релігії, автор статті таксамо трактує і катола Церкву, основану Христом Спасителем, вполоченим Богом. Для него Церква повинна бути тільки служкою, готовою на всякі збагливі домагання людські, а не авторитетом, якому мають всі підчинитися. В імя українського націоналізму він інсинує Єпископам гр. кат. Церкви, що вирвалиби з рук пропагаторів православля найважнішу зброю, який деякі з них „перестали латинізувати нашу церкву, який відкликали й те, що досі в тім напрямі зроблено, який подбали про чистоту нашого обряду і про цілковиту українзацію богослуження“. Думаю що на сего рода менторські резонування можна відповісти латинською пословицею: „ne ultra crepidam“. Не перечу, що автор як адвокат є компетентний і фаховий резонувати в адвокатських і судейських справах, але в справах Церкви такої йому не ялося. Після слів св. Письма управляти Церквою Божою поставив Дух св. Єпископів, котрі без його менторства дбають і чувають над добром Церкви, котрим також чейже не можна відмовити патріотизму і любови свого народу. Постуляти сего українського інтелігента зовсім сходяться з роботою у нас в своїм часі Наумовича, який відтак став апостатом, з тою хїба ріжницею, що Наумович захищав схизму на русофільстві, а автор статті на українїзмі.

Що до закиду латинзації, то се чиста видумка на се, щоб мож тим сильніше агітувати за православ'єм. Культ релігійний коли має відповідати своїй цілі, мусить розвиватися, він мусить стати живим. І тому впровадження богослуження, хотійби з западної Церкви, які відповідають потребам духового життя вірних і усвяченню їх душ, не є латинізацією, але оживленням релігійного культу й окрасою обряду. Вірні доброї і щирої волі не тільки не гіршаться сими богослуженнями, але навпаки дуже собі подобають і ними переймаються. Ходить лишень о се, щоб ті богослуження відповідали зовнішню формі східного обряду. Зверну тут увагу, що сей інтелігент поповнив неправду, свідомо, чи несвідомо, пишучи в однім часописі, немовби уживано слова „сакрамент“. Сего слова нігде не уживається, зате уживається слова: „св. Тайна“.

Як неумістне є закид латинзації, таксамо неумістне є домагання „чистоти“ обряду, котра своєю ритуальною мертвою звичайно кінчиться схизмою. Певно, хто хоче бути тільки зверхним християнином, хто хоче успати свою совість і не примінюватися до домагань внутрішнього усвячення душі, того гіршає всякі релігійні практики, котрі вдираються у нутро душі, порушують совість і домагаються упорядкування свого життя після прав Божих. Такий зверхний і „латинізацією“ згіршений християнин буде на весь рот кричати за „чистотою“ чи радше за мертвою формою об-

рядовою, але хїба на се, щоб отуманювати самого себе, що можна бути християнином і навіть „католиком“, а притім думати і жити після своїх власних розумовань і уподобань, одним словом, щоби мож мати подвійну душу.

Думаю, що навіть сам автор не є вдоволений „чистотою“ обряду, за котрою так побивається, але домагається чогось інтересного і оживляючого в релігійнім культі і тому не хотячи погодитися з оживленням релігійного культу, називаючи се латинізацією, домагається зате цілковитої українзації Богослуження. І ся українзація малаб заступити цілу красу і життєву силу релігійного культу, малаб бути завершенням і виповненням цілого побожного і християнського життя.

Однак з часом і ся українзація в Богослуженню не вистарчить, бо хто не бере релігійного життя з надприродної віри, хто не виходить з точки авторитету катола. Церкви, хто дегронізує Бога, а на місце його кладе націоналізм, то цему з часом сприкриться і українзація Богослуження, а навіть „чистота“ обряду невдоволить хочаби в чисто українським православ'єм, чи українським православним автокефальній церкві, бо навіть „чистота“ обряду не заповнить порожньої його душі, не успокоїть совісті. А станувши раз на похилій дорозі, щораз далше буде зсуватися в пропасть, аж опинивши на самїм дні, скаже вкінці, що та „чистота“ обряду то видумки попівські, котрі треба відкинути, а вернутися до перуна та інших національних поганських божків, котрі як мертві ідоли позволяють людям жити по свому, по поганськи. І се все в імя українського націоналізму. Ось остаточна послїдовність з національного догмату, що „на першому місці повинен стати український націоналізм, а на другому віроісповідання“.

Впрочім хотійби навіть до сего не прийшло, то всеж таки цілковито українзація, навіть суцього Богослуження, до якого передовсім належить св. Літургія, впровадила хаос і замішання в Богослуженню, а Церкву як інституцію надприродну, Богу, зіпхнула до стану звичайних людських інституцій і позбавила її належної поваги. Вправді мова літургійна не є догматом, однак вона є практичним висловом догмату в Богослуженню і тому вона мусить відповідати повазі, значінню і незмінности догмату. Вона не може бути наражена на всякого рода зміни і експерименти, які переходять жива шоденна мова, а які доходять часом аж до двогладности. Ось прим. українська мова. Яких то і кілько разів у останніх часах вона не переходить зміни, котрі доходить аж до декадентизму, як се виказав один світський інтелігент в фейлетоні одного українського часопису під моттом: „Поповнення змірання шляхом стрільнянн з боку стрільнян у видові кульків з рамени револьверу“.

Додаймо до того ще й се, що у нас майже кожний уходить за авторитет і майже кожний має претенсію критикувати, бо у нас много а много є таких, котрі сягають „ultra crepidam“. Коли отже навіть в справі віри і Церкви множество є непокликаніх і некомпетентних авторитетів, то можна собі представити, що то булоб, який запроваджено живу мову в цілім Богослуженню! Тоді не тільки автор статті, інтелігент-адвокат, але кожний недокінчений гімназист, кожний повітовий агітатор, який хотібуь з вулиці ставив свої домагання, а Церква хотячи всім догодити сталабся посмивком. Додаймо ще й се, що тоді булаб нагода і притока мішатися непокликаним і некомпетентним людям не тільки до справ язикових, але також до заряду Церкви, котра тоді сталабся галасливою торговницею й іграшкою людських химер і примх.

Повістєвий фейлетон „Нової Зорі“ з дня 28. X. 1928

69

ОСИП НАЗАРУК.

РОКСОЛЯНА

Українська історична повість з 16. століття.

Знала, на яку воду пускалася. Мимо розхвилювання важила всякі можливости, особливож відношення мужа.

Скоро перебігла в думках, як він досі нічого її не відмовляв: ні ходження без заслони, ні приймавання чужих мужчин, ні замків у дверях на спосіб, який був у домах її країни, ні навіть держання собачки, яку мусулмане уважали нечистим сотворінням.

Все, що вона робила, було для нього добре і чисте. Навіть дїткнув собачки, помагаючи її мити. Навіть се! Встала. Ні. Зірвалася, мов левця з ланцюха!

Закликала чорних євнухів і білих невольниць. Євнухам наказала приготувати прекрасну лектику Селіма, в якій його виносили в сади. А невольницям веліла, одягнути себе в одяг, яким приймала перший раз султана у своїх кімнатах.

Глянула у венецьке зеркало. Зворушення оживило її ніжне обличчя, а слюзи обляли її великі очі, що виглядали як озеро по бурі.

Вийшла з цілим почотом невольниць і євнухів. Між ними йшов і Гассан. Він дуже уважно ніс її сина в лектиці, раз-у-раз оглядаючись на матір. Перейшла велике подвіря гаремліку і прямо йшла до брам селямліку. Сторожа не відважилися задержати її при вході до палати Падишаха.

Ще всі памятали перенесення команданта сторожі аж до Трапезунту, хоч він тільки сповнив свій обов'язок.

А сим разом могутна султанка йшла вже не сама, а зі своїм сном, з принцом Селімом.

Командант сторожі, побачивши її напрям, щез як камфора. А змішана сторожа мовчки розступилася, поздоровляючи малого принца як члена султанського роду Османів. Увійшла в будівлю, де ще не була ні одна жінка муслемська, відколи Турки вступили в уліці Стамбулу.

Йшла коридорами й салями Селямліку в дїядемі з перед, в розкішних шовках, в блискучих фарахах — і вся в слезах. А перед нею несли чорні євнухи малого принца Селіма в біленьких муслинах, в золотій лектиці. За нею йшли білі невольниць гарему, збентежені плачем жінки Падишаха.

Вигляд султаники був такий поважний, який несли з собою найбільшу таємницю держави Османів. Високо держала голову а слези як перли котилися по її гарнім обличчю.

Всі військові й достойники, яких зустрічала, схрестивши руки на грудях, з поспіхом уступали з дороги розпалканої жінці могутнього Султана.

Тут і там на роздоріжжах коридорів жовнір стояв мов остовпїлий на вид жінок в палаті селямліку: думав, чи се не привид...

А деякі побігли злякани до команди двірця селямліку, де дали знати про надзвичайну подію самому адзі сторожі сераю. Той вискочив з кімнати як опарений і бічними переходами скоро пішов, щоб заступити дорогу Роксоляні. А вона йшла відважно.

Йшла прямо до салі Великої Ради Дивану.

А як дійшла до дверей, дала знак чорним євнухам, щоб задержалися. І виступила наперед, перед лектику сина свого.

Ага яничарів, що вже стояв зі сторожею біля Ради Дивану, побачивши сплякану найкращу з жінок Падишаха, схрестив руки на грудях і збентежено промовив: (Д. б.)

Не маю наміру довше розводитися над справою українізації нашого Богослуження, бо я вже в своїх час представляв причини і рації, які промовляють за старословянською мовою в Богослуженні (гл. Вістник з 1925 р. Ч. V—VIII). Я тільки вискажу моє здивування, чому в лат. Церкві, хотів дітургійною мовою є мова латинська, зовсім незрозуміла, а однак народи, її ісповідники мають національне освідомлення, силу культурну, політичну і державну. Чому отже наша дітургійна мова старословянська, мова дуже гарна, впрочім досить зрозуміла, малаби стояти на перепоні українському націоналізму? Тому, бо ми одчайдухи і національні та політичні банкроти. Як одчайдухи грачі програвши все, ставлять на послідню ставку ще хату, думаючи що відиграються, так ми стративши все, хочемо ратувати український націоналізм коштом Церкви, котра нам ще осталася як послідній і єдиний захист. І ми в одчайдушності хочемо ще і ту Церкву повалити й розторопити, щоб ратувати український націоналізм. Ні! Коли Церкву повалимо, тоді страчена всяка надія і на довгнення української нації.

Автор статті так захоплений українщиною Церкви, що виносить похвалями і бере в оборону апостата Володимира Федева за те, що „став правити службу Божу живою українською мовою, за не накинувся на него ординаріат як на страшного еретика і так йому допик, що довів до одчаю і до евангелізму“. При тих словах автора мимоволі пригадується латинська послосвітка: „Similis simili gaudet“. Крім сего, тут автор поповнив велику неправду. Бо Ординаріат Федеву зовсім не допик і не довів до одчаю. Ординаріат знав о протизаконнім поведінню Федева і з єпископського обов'язку казав його звівати до консисторської канцелярії і тут йому тільки звернено увагу на самовільне уживання живої мови в Богослуженні, на що навіть Єпископ не може дати дозволу, а лиш Столиця Апостольська в Римі. Однак Федів не тільки не зрелектувався, але ще грубо обійшовся. Тоді Ординаріат оставив його в спокою і чекав, доки сам гнилий боляк не трісне. Федів уже передтим лукавив своєю совістю й управляв скрипто засади протестантизму. Він не з одчаю, але з матеріальних мотивів став апостатом, як загалом опінія голосить. При тім всім думав він правдоподібно вставитись українським Лютром.

Автор беручи в оборону Федева поповнив неправду і то свідомо і тенденційно, бо свого часу при нагоді ректор тут. дух. семінарії пояснив йому в правдивій світлі цілу подію апостазії Федева. Так то у нас канонізується „мучеників деспотизму Єпископа“ на се, щоб понизити і підкопати вплив і авторитет Єпископа. Подібно в своїй часі наша преса, а головню „Діло“ канонізувало як „мученика деспотизму“ Єпископа улавишого і звиродилого священника, котрий в стані п'яним вдерся до дому Єпископа, щоб його чинно зневажити. Можливо, що в українській автокефальній церкві будуть вони офіційно оголошені як святі, однак на таких „святих мучениках“ Україна не двигнетесь.

Після менторського резонування автора „наші єрархи ставляться байдужно до ширення православ'я і сектанства“, бо не хотять українізувати Богослуження в нашій Церкві, а місій, проповіді, набожества мало принесуть хліба або жадного, а „антиправославні проповіді, як того пан-отця в Лейжайську, що кожний справжній католик повинен виректис отця-матки якщо вони православні — є неетичні, антирелігійні, супротивні 4-ій заповіді Божій, противні науці апостолів і отців церкви, котрі заборонували розводитися подружжям з тої причини, що одно було християнином, а друге поганином. Такі проповіді справу погіршать

а не поправлять. Не pomoже а пошкодить ширення нетолеранції релігійної, від якої католицька церква взагалі не може освободитися“. Такі баламутні і недорічні вискази сего автора поновно свідчать, що він є недоуком у справах віри і християнської моралі. Він чув, що десь дзвонили, але не знає в котрій церкві. Бо так Апостоли і Отці Церкви, як взагалі і ціла катол. Церква, є вірною відбиткою Христа Спасителя, є вірним продовженням голошення тої самої науки І. Христа, котрий, як з одного боку учив любови всіх ближніх навіть найбільших ворогів, так з другого боку казав, що він не приніс мир, але меч, прийшов, щоб розлучити сина на свого отця, лоньку на матер свою, невістку на свою свекру. (Мат. X. 34). З того виходить, що що иншого є толеранція горожанська в суспільнім пожиттє, а що иншого в справах віри і моралі. Що иншого є сама особа ближнього, а що иншого його блудні засади віри і моралі, які грозять для других небезпекою утрати віри або моралі взагалі, або якоїсь моральної чесноти в особенности. Де ходит о права Божі, о засади віри і моралі, там устають всякі звязи людські і крові. Коли ближній своїми ложними засадами віри і моралі загрожє комуьс другому утратою віри і зіснуттям і є для него небезпекою спасення, тоді хотийби він був для него дуже близький і навіть так близький як отець і мати, муситься з ними зірвати. Родичі, коли надуживають свого авторитету, Богом їм наділеного, перестають бути для дитій тим, чим повинні бути. Рівнож що до подружжя, то в перших віках християнства, коли одно прийняло християнську віру, дозволено було йому жити в подружжя, якщо не було небезпеки утрати віри, навпаки була надія позискати до християнської віри і дружину поганську.

Так треба розуміти толеранцію релігійну а не инакше. Ставити однак на рівні і толерувати правдиву віру і ересь, чесноту і проступок, правду і лож, то не є толеранція, але занепад всякої віри і чесноти і правди. Така толеранція, то духовна гниль. З тої якраз ложної релігійної толеранції витворилися у нас хаос і безпринципність також на всіх инших ділянках народного життя. У нас вулиця надає тон, вулиця диктує! Ту ложну релігійну толеранцію створила наша ліберальна преса, яка раз співає ніби побожну пісеньку, а другим разом заносить чадом большевизму. З тої то якраз школи вийшов і автор статті, бо инакше не мігби пописуватися таким недорічним і нерозумним менторством. Він уходить за практикуючого християнина-католика, а рівночасно підкопує авторитет катол. Церкви і вплив віри і релігії.

Маю вражіння, що автор розписуючись так широко о українізації Богослуження, мав на меті не тільки промощувати дорогу до української автокефальної церкви, але також заздалегідь ніби оправдати себе, якщо пристане до православ'я, щоби в тім случаю міг він сказати: як прецінь остерігав наших єрархів, щоб запровадили українізацію, а вони однак не хотіли мене послухати і тому я до „одчаю допражджений“, подібно як Федів, змінив віру. І тоді готов бути з автора третій „мученик“ нетолеранції наших єрархів.

А вже просто чорним невдячником є автор статті, коли він, щоб іще більше промстити дорогу до українізації Богослуження чи радше українського православ'я, відмовляє уніяській Церкві, себто гр. кат. духовенству, всякої заслуги в справі збереження національного характеру нашого народу в Галичині.

А деж був сей адвокат-інтелігент і йому подібні, коли народ опустився вся його шляхта, а остався тільки хлоп та священник...? А перші читальні, бурси, та всякі инші інституції просвітні й економічні, чи не станули старанням і жертвою головно гр. кат. духовенства? А в самій

Коломиї, в місці побуту автора, чим головню заходом став двигнений Народний Дім? Ще свіжо в пам'яті пок. о. Кобринський, парох в Мишині, який сам голодував і по жебрачому жив, а всею жертвував на ту народну інституцію. Загалом також відомо, що кілька разів ходило о ратування якоїсь народної інституції, чи просвітної чи фінансової, то завісдіг світські діячі народні зверталися до уніятського клиру о поміч, бо инакше вони були безради. А те саме й тепер дїється. В біжучім році, коли ходило о вибори, то Уніоністи просили наших уніятських священників, щоб ратували ситуацію, бо инакше грозила програ на цілій лінії. І священники ратували, агітували, а дехто з них наразився навіть на арешти. А як ті вибори випали там, де нема уніятської Церкви?

І чи ті всі жертви і труди повні самовідречення, чи вони нічим не причинилися до збереження національного характеру нашого народу? Впрочім, якщо автор має слухність, то чому наші часописці, а між ними й „Діло“, яке помістило статтю автора, чому часто зверталися з зазивом до духовенства, називаючи його „високопатріотичним“, кілька разів ходило о якусь національну акцію? Чи то отже саме „Діло“, поміщуючи сего рода статтю, малоби само собі завдати лож?

Може тут хтось заспримити, що автор мав на думці освідомлення національне, до котрого прийшов „сам нарід поза церквою“, а котра по словам автора навіть перепиновала національне освідомлення Над сего рода софізмом і тенденційним викорискуванням промахів поодиноких осіб та своєчасних обставин, не хочу, бо не варто довго розводитися. Коротко лишень скажу, що гр. кат. клир від всіх опущений сам заховав нарід серед найбільших злиднів, з тим народом горював і достарчив йому все, що потрібно до збереження його національного характеру. Для лучшего пояснення ставлю таке питання: батько, котрий виховав сина, всею для него посвятив, щоб він отримав знання і образуння, щоб отримав станювше, яке йому завлевно валоб егзистенцію, чи той батько буде без заслуги? Чи син може сказати, що він сам собі все завдячує?

Безперечно, що світська інтелігенція також причинилася до національного освідомлення, але вона прийшла вже на готове. А крім сего, звідки взялася та інтелігенція, як не з уніятського клиру, навіть, — най нікому не буде в гнів — зі шкодою і по части з кривдою для добра самої Церкви? Таж се найголовніший і найсильніший аргумент в побиванню безжестности духовенства, а іменно, що жонатий клир є гніздом, є головним продуцентом світської інтелігенції...

А що до самого освідомування, то в що воно перемінлося в послідних десятиках літ? В нищення віри і Церкви, в руїну всякого добра народного. Радикальне деправування народу, демагогія, обчислена на осгнення посольських мандатів та матеріальних зисків, ось квінтесенція народного освідомування. Патріотизм у нас більший, чим більше тровлення народу проти Церкви і духовенства. Нема майже віча, нема майже зборів, деб народні діячі не пописувалися плюговими і брехливими виступами проти Єпископів і священників. А що казати о підбурюванню і трованню народу проти Церкви по повтах?

І се має означати національне освідомлення? Ні! Се є хамство, як його представив п. Вячеслав Литвинський (гл. „Поступ“ ч. 3—4 з 1928 р.). І в сей самий хамський спосіб, с. е. руйницький, пропагує автор статті, інтелігент-адвокат, щоб до останка знищити то добро, яке ще посідаємо, щоб розторопити гр. кат. Церкву, щоби впровадити в неї хаос, як се є на Волїні та в инших країнах, де царює схизма, а сам нарід щоб до решти

поневолити та віддати під владу православного мітрополита.

Ось так п. мененас бе по лиці гр. кат. духовенство, щоб довершувати руйну кат. Церкви і нашого народу. Однак сей полічник хотів як понижаючий і болючий, не є зовсім без заслуги. Наше духовенство було дуже „високопатріотичне“ і запопадливо пропагувало національне освідомлення, але при тім много занедбало освідомлювати в Христі і в катол. Церкві. І за се нині в суспільности голоситься богоухульна теза, що перше місце займає український націоналізм, а на другім місці віроісповідання. Духовенство запопадливо старалось о зовнішній обряд і ним чванилось, але не подбало як слід о внутрішнє життя з надприродної віри. І тому нині народні діячі висувають „чистоту“ обряду, а фальшують віру.

Духовенство уважало собі за честь, що було уважане як продуцент світської інтелігенції, а не сповнило як слід обов'язку духовного відцвіття і не зберігло світської інтелігенції від лібералізму і тому здебільша нинішня інтелігенція уважає духовний стан, як стан расовий, котрий як тепер вже залишний можна по лиці бити і копати. Простодушно, можна сказати наівно, завірили священники світським діячам, з підскоком їм служили, а не зберегли авторитету Церкви і свого священного достоїнства і тому нині осуджені як нероби і негодія. Духовенство будувало світські інституції а за церковні забуло; говорилось вправді: „для Церкви і народу“, а віддалось все в руки нелевих людей, котрі тепер ті інституції обернули як воєнні форти проти Церкви. Духовенство спомогало, пренумерувало, навіть дописувало до часописів ліберальної і нелевих, а не подбало о доброу християнсько-католицьку пресу, і за се та ліберальна преса взявши майже в монополі все духове життя народу пласє тепер в лице духовенству.

Так отже немов немезіс спадає на духовенство кара болюча і понижаюча за се, що воно не сповнило як слід обов'язків свого священного звання. Однак рук не треба опускати. Треба направити всякі занедбанія і витягнути консеквенції з теперішньої ситуації на будуче. Серед тої грози треба стояти сильно в надприродній вірі, котрої засади суть вічні, незмінні і правдиві. Всякі вороги і їх хамства минуться, але Христос і Його слова ніколи не минуться. Ходить лишень о се, щоб не усумніватись.

Треба збудити життя з надприродної і живої віри, треба сильно триматися катол. Церкви і її відважно боронити. Треба подбати о церковні інституції, зірвати цілком з затроною і ліберальною пресою, а створити католицьку пресу. Всі священники мають стати в один ряді, утворити одній фронт в єдності з своїм Єпископом під головним провідом видимої Голови кат. Церкви і Намісника Христового на землі. Бура облягається, чути підземний гук, а ворожий виступ світського інтелігента най буде мемомом, що вже три черти на дванадцять. Дано в Станиславі, дня 6. жовтня 1928.

† ГРИГОРІЙ, Єпископ.

Прелімінар монополів в Польщі на р. 1929/30.

- 1. Сіль має принести 99,710.000 доходу, 53,430.000 розходу.
- 2. Тютюн 713,800.000 доходу, 308,800.000 розходу.
- 3. Спиритус 670,485.770 доходу, 250,485.770 розходу.
- 4. Льотерія 79,102.442 доходу, 63,102.442 розходу.
- 5. Сірники 8,694.000 доходу з винаймаю того монополю.

Інтерв'ю з головою УНДО.

Польська преса подала за сіоністичною „Хвілею“ інтерв'ю з головою УНДО, Д-р Дм. Левицьким. Зміст:

Від початку існування Польщі політ. ситуація українського народу не поліпшилася, культурна значно погіршилася через нищення шкіл. „Просвіт“ і спортово-люжарних товариств. Зате українські кооперативи по думці голови УНДО розвиваються так сильно, що незабаром перевищать розмірно кооперативи німецькі й французькі. У відношенню УНДО до Польщі не заїде ніяка зміна. Воно не привязує великого значіння ні до зміни конститутції в Польщі, ні урядів, бо кожда польська партія і кожний уряд відноситься дотепер вужо не тільки до дійних змагань але навіть до найпримітніших потреб українського народу. В заєр. політиці не бачить п. Д. Л. значітних успіхів уряду, а бачить ослаблення становища Польщі в міру здобування досить значних впливів Німеччиною.

Огляд часописів

Католицький тижневик „BIEŁORUSKA-JA KRYNICA“ ч. 47. мотує відрадий прояв діяльності недавно заснованого в Мінську „Білоруського Товариства для культурної звязи з чужиною“. А саме видало на днях це т-во цінну публікацію п. н. Weisrubhenische Kultur (Minsk. I. Sammlung Книга складається з 11 розділів, а в кождому говорить про окрему ділянку білоруської культури. (Пр. біл. література, театр, мистецтво і т. д.). Автор замітки вважає вибір німецької мови для цієї публікації влучним, бо „з німецькою мовою можна закрурившись перейти лішки світ“. Найслабше на думку автора виїшли розділи про літ. літературу і театр. Він дивується, чому не віддано обробити ці теми котромує із проживаючих в Мінську визначних дослідників білоруської літератури. Всежтаки Білорусини нетерпляче очікують П-го частину цієї цінної збірки. Вони, як бачимо, зрозуміли вагу культурної звязи зі світом та солідної інформації чужинців про себе. У нас на жаль це робиться лиш доривочно і як звичайно тоді, коли вже дах горить...

Філадельфійська „АМЕРИКА“ в ч. 114. так характеризує п. Дмитра Донцова, котрий тепер береться „реформувати“ всі Церкви: — Може ще ніхто з Українців стільки разів не змінював „орієнтації“ що др. Дмитро Донцов. Пригадуємо кілька: 1) Перед війною Д-р Дмитро Донцов був соціал-демократ і голосив атеїзм. 2) З початком війни став германофілом. 3) Відтак вів пресове бюро за влади Гетьмана П. Скоропадського. 4) Опісля перейшов до Петлюри. 5) Далі працював з графом Тинкевичем і пок. Васильком. 6) Написав польонофільську угодову книжку п. з. Підставі нашій політики (заявився за союзом з Польщею і осудив германофільство, яке величав в 1914, 1915, 1916, 1917 і 1918 р.). 7) Переїхавши до Львова, заложив фашистську газету Заграву. 8) Кинув Заграву і фашизм і став редактором Л. Н. Вістника. 9) Написав книжку п. з. Націоналізм, в якій крім цитатів (квоетейшенз) є різкі осуди Франка, Драгоманова й інших діячів, яких він давнійше величав. 10) Зачав пропагувати „сансаризм“, себто якесь попятте конструктивної діяльности о протиставленню до деструктивної діяльности, найпаче йогож. Та се ще не все ані відій ще не конець.

З Хорватії

60-літній ювілей оснування хорватського „Товариства св. Єроніма“.

30. вересня д. р. хорватські католики святочно обходили 60-літній ювілей просвітньо-культурного „Товариства ім. св. Єроніма“. Ціль цього товариства — поширювати катол. пресу серед найширших верств народу та виховувати його при щомочі катол. книжки. За 50. літ діяльності видало „Товариство“ 5,162.800 книжок в об'ємі 61 мільонів аркушів друку, себто 171 вагонів книжок. В день ювілею заложено угольний камінь під другий дім Т-ва в Загребі (Докладніше про це Т-во було в 48 ч. „Н. З.“ у статті о. М. Фірака л. н. „Зразкове християнське видавництво“).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТКИ

НІМЕЧЧИНА. Пристань Штеттін, у котрій до війни панував великий рух і де були найбільші німецькі корабельні фірми, сильно підупадає. В р. 1913. корабельний рух виказував 5,400.000 тон нетто, а в р. 1927. всего 3,8 міль. Дійшло до того, що з 260.000 душ населення Штеттіну вже 50.000 опинилося на публічному удержанню. Великі будівельні доки стоять спустош.

УГОРЩИНА. Орган легітимістів „Мадяр Орсаг“ пише, що угорський прем'єр звисячєв проєкт реформи устрою Угорщини. Той проєкт має на меті упорядити справи престолонаслідства в Угорщині й суверенних прав монарха: права виповідження війни, заплучування мира й найвищого впроду збройними силами держави.

ФРАНЦІЯ. Бюджет міністерства війни на рік 1929. винесе 7 мільярдів і 690 мільонів франків, отже 849 мільонів більше ніж в р. 1928., з чого 151 міль. призначено на воздушну флотю.

ІРАК. Англія відступила державі Трак зелізнитю Баєра-Багдад, задержавши собі 40 процент акцій. Вартість цілої зелізниті оцінено на 3.850.000 фунтів шт.

НА САГАРІ відбувається від місяця завзята партизанська арбіна війна між пустинними племенами Бедуїнів і єспанським військом. Та партизантка розпочалася нападом Бедуїнів на єспанську колонію коло Юбі (напроти Канарійських Островів) й упровадженням худоби. Від 13. жовтня руйнили дюроти пустинних племен Сатари також французькі відділи в околїцях Арбалі.

На годіних услиях 19—20 по цінах точно готівкових продже товари текстильні, шовкові й суконні фірма **ЛЬОРЕНЦІ РІНГЛЕР** Львів, вул. Слопечна 9., тел. 15-32.

В справі нападу на ред. „Діла“

В „Новій Зорі“ з 18. X. 1928. р. ч. 80. (182) була поміщена замітка п. з. „Напад на ред. „Діла“. У цій замітці було таке речення: „Чи се представники тої самої групи, що нещадно мала процес, невідомо“. Через се кинено на п. С. Стефаніка підозріння, немовби він стояв у якомусь звязку із групами, що виступали у доліт. процесях. Ми як заступники п. С. Стефаніка жадаємо від Хвальної ред. „Нової Зорі“ спростування цього підозріння. — У Львові, 22. X. 1928. — *Витвицький Іван*, студ. прав. *Кобзар Володимир*, студ. торг. шк. *Калинович Володимир*, студ. філос.

Від Редації: Отже спомняемо домагання молодих товаришів п. С. Стефаніка, містячи їх „Спростування“. Замічємо, що ім'я п. С. Стефаніка знавилося в агаданій замітці у звязку з групою, котра мала процес, через ідентичність його назвіська з иншим Стефаником. Зрештою і з самого тексту замітки видно, що принадлежність п. С. Стефаніка до якоїєс групи невідомо. Містячи се „Спростування“, ми зовсім не беремо назад свого осуду „самого“ нападу на ред. „Діла“.

МАГАЗИН ФУТЕР
ВІКТОРА ЗІХЛЕРА СИНІ
Львів, пл. Галицька 14. І. пов. Поручають футра дамські, мужські футра на гаянтерія. Приймають всія кшівські роботи. Переховування футер через літо. Ціни дуже низькі. 201 26—30

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Чи хочемо повної культурної ізоляції?

Дещо про роль польського письменства на Україні.

ВЧОРА І НИНІ.

„Все поміж двома національними соперниками є „політикою“ в найширшому і найтіснішому значінні цього слова. Так у руках поляків є політичним знаряддям польського дужання з нашим племенем не тільки польська рушниця і польська соціальна диференціяція, а й польське письменство, дарма, що серед письменств Європи й світа воно займає місце не то не першорядне, але й не другорядне, а таки тільки треторядне. Все таки воно служить Польщі — проти нас і на рідні лади. Між іншим також на сей лад, що — осяюючи наших провінціалів своїм буцім-то першокласним блеском, воно затуплює їх самоохоронну недовірчивість, одним словом, запутує їх у моральний полон — польський“.

Таке написав на днях у „Ділі“ його парижський кореспондент, тим разом не підписаний.)

Не маю наміру спорити тут з автором наведеного вище цитату про місце, яке польське письменство займає серед письменств Європи. Я бажаю тільки коротко зупинитися на ролі, яку згадане письменство відіграло вже на Україні та яку може відіграти ще й нині.

Як же се роля: негативна чи позитивна для нас?

На думку автора цитату — негативна. Та чи негативна в дійсності?

Загляньмо найперш у минуле. Уже в 90-тих рр. м. ст. наукою критика, українська й польська, звернула була увагу на сильний вплив польського письменства, зокрема А. Міцкевича, на Т. Шевченка. Маю на думці дві відомі і голосні в своїй часі праці на сю тему проф. Ол. Колесси та проф. Ос. Третьяка.)

Згадані автори вплив сей бачили тільки в сюжетатах та формі. Та всеж таки сліди того впливу виказали наглядно.

Глибше і наглядніше вплив польського письменства на українське в 1-ій пол. XIX-го ст., зокрема на Шевченка, виказав щойно пізніше д-р В. Шурат у незвичайно цікавій і цінній праці п. з. „Книга битія українського народу“ се ніщо інше, як перерізка Міцкевичевого писання п. з. „Ксенгі народу польського“...

Д-р Шурат згадану вище працю опер на дуже багатій літературі друкованій. Архівні матеріали до сього питання йому не були й не могли бути відомі, бо вони стали доступні щойно після революції в Росії й на Україні. А ці матеріали

говорять далеко більше, ніж усі дотеперішні публікації.

От що пише д-р А. Войтовский з Познаня про свою розмову на сю тему з проф. Юрицем із Харкова на недавнім міжнароднім зїзді істориків в Осльо: „В приватній розмові проф. Юриць оповідав авторови отсих слів про сильні впливи великої нашої романтичної літератури на українську інтелектуальність. Акти російської жандармерії, що стали тепер доступні, повчають, якими шляхами діставалися на лівий берег Дніпра нпр. „Ксенгі народу польського“, „Ойче Наш“ Цешковського і т. д. Проф. Юриць приобіцяв мені, що напише про се розвідку для одного з наших наукових часописів“.)

Такий був вплив над Дніпром передовім Міцкевича. Про впливи інших письменників, таких, як Ю. Словацький і з т. зв. „української школи“ (Мальчевський, Ос. Б. Залеський, С. Гоциньський) вже й не згадую.

У висліді: сьогодні можна вже вважати науковим аксіомом, що коли Шевченко представляє для нас велику національну вартість, то в значній мірі завдячуємо се впливови на нього польської патріотичної літератури. Вона отже не затупила його, а зоостригла.

Як бачимо зі сказаного вище, польське письменство відіграло на Україні в минулім дуже визначну роль. Воно стало в певній мірі зразком для письменства українського. Передовім зразком що до сюжетів і форми. А далі воно стало зразком також під ідеологічним оглядом. Воно викликувало в українських письменників аналогічні до польських національно-політичні і навіть соціальні ідеї й почування українські. І в тім його позитивна роля для нас — вчора.

А нині? Передовім не слід закривати очей на дійсність. Польське письменство се письменство народу, з яким ми змагаємося. А в змаганнях народів, фізичних чи політичних, дуже важну роль грає оден стратегічний наказ: пізнати свого противника як найдокладніше. Пізнати наскрізь — його душу. А найкращим зеркалом душі народу є його письменство.

Се одно. А далі: Через усе польське письменство, старе і нове, звучить одна сильна нота: патріотизм. Вияви патріотизму в Поляків не мусять викликати в нас негативних почувань, а навпаки повинні викликати аналогічні почування українські. Я зовсім не промовляю за перещиплюванням на наш грунт пустої тротадратії, але за любовю до своєї Церкви, землі, історії та за жертвенністю, які Поляки — при всіх своїх хобах — проявляють безперечно в більшій мірі, ніж наш загаль.

Вкінці ще одно, може найважливіше: контакт через польське письменство з Заходом.

Особливо тепер, коли знання чужих мов у нашої інтелігенції дуже понизилося і коли як російська так і великоукраїнська духова продукція пересякла більшовицьким розвалом, а ми тут стаємо що раз бідніші, — наш загаль, коли не хоче бути вповні ізолюваним від жерел західно-європейської культури, просто не має іншого способу, як користуватися польською літературою. Ще в часах, коли з нами під тим оглядом було значно ліпше, бо вся галицько-буковинська інтелігенція знала добре німецьку мову, а великоукраїнська в значній кількості французьку, М. Драгоманов без уговку наклеював, щоб не відноситься з ненавистю до російського письменства, яким

нас тоді в Галичині страшили зовсім так само, як тепер автор з „Діла“ страшить польським. Він робив се тому, бо тоді ш не російське письменство приносило зразки західно-європейської творчости. А щож доперва говорити тепер?

Розуміють вагу польської літератури також над Дніпром і то саме тепер, чою доказом являються нові українські переклади з Міцкевича, Словацького й ин.

З тих усіх причин вище згадане становище в „Ділі“ — по своїй суті не правдиве, а по своїй тенденції для нас шкідливе.

І. Кривецький.

Бібліографія

Нові українські переклади з польського письменства.

Адам Міцкевич: ПАН ТАДЕУШ. Переклад і вступна стаття М. Рильського. Слово. Київ, 1927. Ст. XXXIV+326+XXX. М. 8°. Ц. 2 крб. 50 коп.

Міцкевич — найвизначніший польський поет взагалі. „Пан Тадеуш“ се найвизначніший його твір. Се польська національна епопея. Всі культурні народи вже давно перекладали „Пана Тадеуша“ на свої мови. В цілости або в частині. Не маю перекладу його тільки Україна. Тепер брак сей усунений. У Києві повився саме зазначений вище переклад „Пана Тадеуша“ на українську мову відомого українського поета М. Рильського. Видало видавництво „Слово“. Переклад попередже вступна стаття перекладачка про Міцкевича та його писання, зокрема про „Пана Тадеуша“. В статті згадується м. и. і про звязки Міцкевича з Україною: його побут на Україні та його вплив на Шевченка. Сам переклад виконаний гарно. Він має форму олександрійського вірша, що дуже підходить до оригіналу. Прикінці перекладу подані пояснюючі замітки. Під технічним оглядом книжка видана старанно. Формат збережений оригіналу. Се цінний набуток для нашої літератури, за який перекладчикова належить подяка.

Ю. Словацький. МАЗЕПА.

Трагедія на п'ять актів. Переклад і вступна стаття М. Зерова. Слово. Київ, 1926. Ст. 136. М. 8°. Ц. 80 коп.

Отсе третя проба перекладу сего твору на українську мову. Перший переклад зладив був для свого театру М. Садовський, другий не в цілости — М. Вороний; оба вони одначе не появились друком. Переклад М. Зерова зроблений білим 5-стоповим ямбом, загально прийнятим у наших віршованих драмах. Провартість перекладу говорить імя перекладчика, відомого популяризатора класичної, грецької і римської поезії. Попередже переклад вступна замітка про Словацького та його твір.

Юрій Жулавський: НА СРІБНІЙ ПЛАНЕТИ. Рукопис з місяця. З польської мови перекладає Л. та В. Пахаревські. Редакція Миколи Зерова. Вступна стаття Сергія Родзевича. Сяйво. Київ, 1927. Ст. 330. М. 8°.

„На срібній планеті“ се перша частина місяцевої трилогії талановитого польського письменника Ю. Жулавського, що помер у 1915 р. Як фантастичний роман, згадана трилогія належить до найліпших зразків свого жанру не тільки в польській, але й в західноєвропейській літературі взагалі. Стверджує се у вступній статті до перекладу також С. Родзевич (на ст. 13).

І. Кривецький.

1) Курсь Познанський, 1928. № 444 а-27. IX.

ФУТРА дамські, мужеські та шкірки поручає ГОРОВОЇЦ С. Львів, ул. Краківська 4. 293 Телефон 54-12. 10-10

НОВИНКИ

Звертаємо увагу на відозву Преосвященного Григорія з огляду на представлені в ній актуальні й наболілі справи зі становища нашої Церкви. Та відозва була розіслана з офіціальним органом Станиславської Епархії.

Езуїт східного обряду, оо. Павло Маневич і Херіс (Француз) приїхали до Вильна щоб там осісти і розпочати діяльність.

Повітовий суд в Заліцях, котрий досі урядував у Підкамені, буде 1 грудня перенесений до Заліцець.

Ратуйте ваше здоров'я, бо чоловік стається калікою!

Приймаю хворих, що їм нарастають горби і кривіють: страж хребетний, коліна, бедра, стони, всілякий сустав, недозволення й параліж и т. у дітей і старих осіб! Я застосовую в оних випадках спеціальні лінійні ортопедичні апарати, а на нарастаючі горби і скривлення палей лінійні простуючі горсетти ортопедичні рижних системів найновішого винаходу. Для амбулаторних ітучних ноги (протези) американського систему.

Ортопед-директор Й. РАПАПОРТ

спеціально лінійно-ортопедично Заведення від 9-1 і 3 7 попол. 223 Львів, вул. Красьцьких ч. 8. 3-4

Великі бурі навістили Англію, Францію і Швайцарію. Зеліничі торги позривані в багатьох місцях. Кораблі наспіли зі значним опізненням.

Доходи англ. журналіста можуть доходити річно до 150.000 фунтів штерлінгів (оден фунт = 4 дол. 88 ц.). Бодай тільки заробив Лойд Джордж, котрий з міністра став журналістом.

307 9-10

Суворий але розумний присуд видав карний суд у Клівленді в Злуч. Державах. Шофер А. переїхав на смерть п. Г., котрий лишив вдову й 4 дітей. Суд видав такий присуд: Винний злочину мимовільного убийства має негайно віддати вдові своєї жертви всю свою гротівку, 1000 доларів. Щодня буде працювати 2 год. довше, і надбавку свого заробітку видаватиме вдові, доки не сплатить суми 3000 дол. Опріч того через 5 літ буде платити родині вбитого 20 проц. з доходу, котрий має його жінка з торговлі овочами. Колиб А. не сповняв цього присуду, буде арештований на 5 літ, а його зарібок з праці у визначні одержить вдова. При видачі цього вироку суд приняв на увагу, що вразі засудження винновника на в'язницю, дві родині осталиб без засобів до життя. Паризький „Експельсьюр“, подаючи що вістку, жалує, що це не у Франції, а в Америці, котра в 20-тім столітті тішить ся такою справедливістю, котра нагадує часи Людвіка Святого у Франції.

Каварня Гостинниці „БЕЛЬМОНТ“

в домі Народної Гостинниці Львів, Косцюшки 1. приймає замовлення на бенкети, слюби в окремій салі. 13-15

ОГОЛОШЕННЯ

Др. Марія Криговська спец. недуг носа, ушей і горла

Львів, вул. Кльоновича 6. Від 3-5.

ДЕНТИСТ

асист. клініки стоматологічної У. Я. К Д-р мед. Яковський Мечислав Спеціаліст в недугах усної ями і зубів. Дентистичну техніку веду особисто. Львів, Словацького ч. 18. І. пов. 277 15-15

Дентист ЯКІВ НАСС

Львів, вул. Сикстуська ч. 17, II. пов. Скріплювання хитаючихся зубів. пильовування й вищипання зубів без болю. Штучні зуби в каччку і золоті після американської системи. Пашентів в провінції подогоджують в найкоротшому часі. П. Т. Урядовани і студентам значна зняжка. Полекші в сплатах. 5-5

НЕМА СОРОМУ!

Нема сорому, коли Ви, жінка чи дитина терпите на ПРОПУКЛИНУ.

Це терпіня, за яке не поносите вини. Велику відповідальність поносите за занедбання пропускани, бо такі наслідки занедбання для життя людини. Тому негайно зверніться до заведення

М. Фрайліх, Львів, Городецька 35, винахідника спеціальних протезованих бандажів, поясів для мушин, жінок і дітей. Сотки людей дякують йому за успішну поміч навіть в запланих випадках, фірма М. ФРАЙЛІХ існує вже 62 роки і позискала собі призвання та багато похвал в краю і заграничю. Свідчать о тім золоті медалі, почесний докторат, дипломи і подяки. Фірма ФРАЙЛІХ оліонка Вам допоможе. — Хорі, котрі потребують черевні паси, можуть замовляти також поштою.

Нові портрети Ексселенції Митрополита,

в групі зїзду всіх тр-кат. єпископів, а також групи з юнклею о. мітрата Бачинського має на складі фотограф ЯНУШЕВИЧ, Львів, Вітч. Поля ч. 1, телефон 59-60. — Там же приймаються всі можливі фотографічні замовлення. 349 1-2

БЕЛЬСЬКІ СУКНА — на одяг й верхи — найдешевше в

АЙЗЕНБЕРГА, БОЇМІВ ч. 18. Догідні умови для П. Т. урядників (чок). При оказанню витинка 6 процент опусту. 350 1-10

ЦІТКИ всякого рода поручає робітня

Маріяна ГРИГОРЧИКА Львів, Боїмів ч. 1 (угол вул. Рутосового) 1-10

НАДІШЛИ З ПАРИЖА ОСТАННІ КРЕАЦІЇ ОПАСОК — ГОРСЕТІВ — СТАНИКІВ ПАНЧІХ — формуючих ноги ПАНЧОХИ на жилиаки МАГАЗИН ПАРИЗЬКИХ ГОРСЕТІВ „МАЛГОЖАТА“ 346 ЛЬВІВ, БЯТОРОГО 34/II. 2-20

ПЕРЕПЛЕТНЯ ПЕТРА ПОДОЛЯКА

Львів, вул. ЖОВКІВСЬКА ч. 28, приймає всілякі церковні роботи, як: Свангелія, Службові книги, старі книги, брошуровання всіляких накладів, канцеляр. книги, все, що входить в круг переплетничої штуки по найприступніших цінах. Робота солідна і точна. 342 3-2

Йосиф Сметана ГОДИННИКАР

у Львові, вул. Коперника 18. поручає: Годинники стінні й кишенькові з жєневських фабрик: Omega, Gashütte, Roskopf і патентовані і т. д., також виробити золоті і срібляні. Виконує всілякі роботи годинникарські по уміркованих цінах. Замовлення з провінції виконує негайно! 347 2-10

Одинока у Львові Робітня горсетів

на французький стиль поручає: гумові пояси, бедряки, шпінфери, підвязки, бюстонаші, опаски, також реформи менструальні, реформи трикотажні і шовкові тільки у фірмі: „ГІГІЕНА“, Р. Кернер Львів, Пасаж Миколаша над кіном „Улеха“, 345 Телефон. 51-24. 2-15

ШОВКОВІ КОВДРИ, матраци, фіранки, капи, найдешевше

у фірмі: Ф. КНАУЕР і СИН Львів, пл. КАПУЛУБНА ч. 2 340 напроти катедрн. 3-10

На 6-сти місячні сплати!

ГРАМОФОНИ тубові, безтубові і валіскові ПЛІТИ від 10 штук на догідні сплати поручає відомою фірмою „ЕХО“ Львів, вул. Сикстуська 24. Тел. 27-81. 337а 2-2

МАГАЗИН І РОБІТНЯ КОНФЕКЦІЇ І ДАМСЬКИХ СУКОНЬ

С. ШТАДЛЕР Львів, вул. Пекарська 3, за маг. Кольпана 336 ПОЛЕКШІ В СПЛАТАХ. 3-4

ПОЗІР! Найдешевший цінарик блаватних товарів

- Ручники сілські з метра 1-20
„ пікові і дамські з метра 1-70
„ відласовані 1-20
„ купелеві 2-70
Стирки з метра 1-90
Зефіри на сорочки 1-80
Дімка на підтанці 1-70
Оксфорди на сорочки 1-30
Полотна й schirting-и 1-40
„ на простирала 2-75
Простирала 2 метр. 5-50
Скаторти з метра 5-50
Опаді на біля в ріжних красках 3-80
Кретони на фіранки 1-30
Бархати і флявел 1-70
Флявелі гладкі 1-50
Шевіоти на мундури 2-50
Коліаки дітові 4-
Галицький Магазин Новостей, Львів, Галицька ч. 15. Замовлення висилаємо відвортною поштою 351 за посліплатою. 1-10

Панчохи, трикоти, трикотажі, білизна дамська і мужська, торбинки, парасольки, рукавички, скарпетки, також галантерія й парфумерія. — Товар першої якості, по дуже низьких цінах продає нововорена фірма „РОЗЦВІТ“ Ф. Гляйхер, Руська 8.

ЧАЙ КАВУ і ВИНА

в найлучших родах — по найдешевших
300 цінах — поручає 10—15

Едмунд РІДЛЬ
Львів, Рутівського 3.

Ціни на жадання безплатно.

Інженер-архітект **ЛЕВ ЛЕВИНСЬКИЙ**
уповажнений будівничий

Львів, вул. Содова ч. 3. II. пов. (бічна вул. Потоцького)
виготовляє проекти і кошториси для будови перекон, народних домів, читалень, кооперативів і всякого роду будинків шкільних, мешкальних і промислових. — Бере в підприємство будови у Львові і на провінції по конкурентній цінах. Обіймає технічний нагляд при будовах, виробляє затвердження проектів у Воєн. 321 відств. — Поради безплатно. 7—8

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ ВСЯКОГО РОДУ
поручає фабрика

Інж. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-ка
Львів 25, Бічна Кульпарківська 9. Тел. 57-48
331 Жадайте ціників. 5—12

П. Т.

Маю честь поручити свою кравецьку фірму

Станислав Курц

у Львові, вул. Баторого ч. 12—14, 4 пов., в котрій проваджу окремих відділ для Всеч. Духовенства, виконуючи всякі вбрання для П. Т. Отців і цивільні: Реверенди всякого роду, верхні окриття, нагортки, плащі, пелерини, порохівники, бунди і т. п., а також нові футра і перерібки футер.

З високим поважанням

Станислав Курц

кравець мужський і спеціаліст для П. Т. Отців

326 6-20

Львів, вул. Баторого 12—14, 4. пов.

НА ЗАМОВЛЕННЯ ГОТОВІ

ФУТРА

і перерібки поручає

фірма **Ф. і Ю. Любельські**

Львів, Рутівського 5. Телеф. 48-70

319 40 літ існування. 7—10

ФАБРИКА КОНСЕРВ

З. РУКЕРА Львів — Знесіння

поручає найліпшої якості:

яринові консерви в пушках, компоти в пушках і слоях, „jam“ и (конфітури) в слоях, ябкові і інші мармеляди, сливові повиди, кавові консерви і кана збіжева, м'ясні консерви як гуляш, ковбаски і т. и., вудженни і масарські вироби, смалець і солонина. На експорт: бекони (вепрові боки) і шинки.

Закупує кожду скількість живих свиней як рівнож перепроваджу комісовий збут свиней на заграничних ринках. 4 4

328

Светери, жакети, костюми гарсонки, камізольки дамські й мужські, гальки, реформи, панчохи, камаші, штільпи, скарпетки і т. п. ПЕРЕРОБЛЮВАННЯ й підроблювання старих трикотажів.

Підношення очок панчів шовкових і фільдекосових.

Виконує з найліпшого матеріалу дуже старанно й по умірених цінах

Трикотарська робітня В. Лібанської

262 Львів, Баторого 34, (мезанін). 18—30

ФУТРА мужські й дамські містові й до дороги куртки, свитки, шапки і т. п. поручає

М. А. АВГУСТИН
МАГАЗИН ФУТЕР

Львів, Рутівського 7. Тел. 49—46.

297 Приймає всякі роботи кушнірські. 10—10

ПАРОХІЯЛЬНІ БІБЛІОТЕКИ НА СПЛАТИ.

I-ша бібл. — 58 книжок за 60 зол. платних у 3-місяч. ратах; II-га бібл. 110 книжок за 160 зол. п. у 4 ратах, при чім перша рата 61 зол., прочі р. по 33 зол. Перша бібл. надається для сільських, друга для міських парох. бібліотек. Усі книжки відповідно дбрані й певні щодо змісту. В переплеті I, бібл. 100 зол., II бібл. 220 зол. — Замість готівки приймаємо також векслі 3—4 місячні; дочислюємо тоді ще есконт. Заовляти: „Добра Книжка“ — Львів — Lwów, skr. p. 11. 294 19—50

Фабрика ПИЛЬНИКІВ Г. МОНЧИНСЬКИЙ

Львів, вул. Волинська 25, тел. 20 18, станція зал.: Львів-Підзамче. Приймає ПИЛЬНИКИ до насінання і замовлення на нові. 282 25—25

Робітня годинникарсько-ювілерська

КАРОЛЯ ГАЄВСЬКОГО

у Львові, вул. Сикстуська ч. 31.

(в подвійно на ліво)

виконує всякі роботи о 40%

298 дешевше як всюди під гарантією. 9-10

НЕПРОМАКАЛЬНІ ПЛАХТИ

заграничні, в великім виборі

І. КОНРАД Львів, вул. Гетьманська ч. 22.
Тел. 49—83. 344 4—4

ПОРУЧАЄМО НОВО ВІДЧИНЕНУ
ФОТОГРАФІЧНУ РОБІТНЮ
„ДОРА“ ЛЬВІВ,
Словацького 2.

307 13—21

Продажа на догідні сплати!!

Машини до шиття

Грамофони, ровери,

Кружлівки молочарські

та їх складові часті, кравецьке приладдя і до ручних робіт. Власна майстерня направ

Александр МАЛИМОН

Львів, ул. Валова, 11 а.

РІК
ОСНОВАННЯ
1878.

На осінній і зимовий сезон поручає наймодніші

КАПЕЛЮХИ І ШАПКИ

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, вул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! Вибір великий!
138 38-2

В Централі **ПАНЧІХ**
ПФАУ, Львів, Ринок 19.

найдешевше, бо вхід через сніг.
246 а 39—50

Артистичні фарби,

Пендзлі,

малярські полотна

316в поручає 14—20

О. Т. ВІНКЛЕРА СИН, Львів,
Ринок 28.

ВЗУТТЯ мужське, дамське власного виробу

по дуже низьких цінах поручає першорядна робітня обуви

ІВАНА МАТИКЕВИЧА Львів, Шептицьких ч. 1
напроти св. Юра

МАГАЗИН І РОБІТНЯ КОНФЕКЦІЇ та да ських суконь

ЦЕЦИЛІЯ ГАН

Львів, пл. Смольки 1а (напроти кіна „Марисенька“)

325 Полеклі в сплатах. 6—20

ГРОМАДЯНКИ І ГРОМАДЯНЕ!
ЗИМА І СВЯТА ЗБЛИЖАЮТЬСЯ!

Кожний з Вас повинен тепло й гарно одягтися. Омийте посередників і перекупців, справляйте товар прямо з фабрики, де за гроші видавані в Ваших околицях, дістанете в нас подвійну скількість товару: цілий комплект тільки 46 зол., а саме: 2½ м. велюру або улстер зимовий, товар пушистий і м'який з чистої вовни, на зимове елегантне мужське або дамське пальто, у всіх красках з підшевною на відвороті, подв. ширина. 1 мужський светер зимовий з рукавами, до запинання при шії в красках: бронз., сірій і гранат. 3 м. теплої фланелі на мужську сорочку. 3 м. маркізи на цілу дамську елегантну зимову сукню. 1 пара теплих трикотажних підштанців мужських, 1 ручник вафельний, 1 пара теплих муж. скарпеток, 1 пара теплих панчів, 1 шовкова краватка і 3 хустинки до носа. Все те разом висилаємо тільки за 46 зол. за посліплатою, по одержанню листовного замовлення. Платиться при відборі.

Заввага: Купуючий нічого не ризикує, бо якщо товар не подобається, приймаємо його назад, а гроші звертаємо. Впевняємо одначе, що кожний буде вдоволенний з наших товарів і що можемо надіятися на подяку. Хто надішле зараз 3 зол. не платити коштів опакowania і почт. оплати. — Замовлення прохаємо адресувати:

Firma „Polska Produkcja“
Łódź, ul. Killńskiego 44.